

Plenum

Onsdag 17.11.2021 kl. 14.00—18.19

8. Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen: Rapport om övervakningen av finanspolitiken 2020

Berättelse B 21/2020 rd

Utskottets betänkande ReUB 3/2021 rd

Enda behandlingen

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 8 på dagordningen presenteras för enda behandlingen. Till grund för behandlingen ligger revisionsutskottets betänkande ReUB 3/2021 rd. Nu ska riksdagen besluta om ett ställningstagande med anledning av berättelsen. — Jag öppnar debatten. Presentationsanförande, ledamot Alanko-Kahiluoto, varsågod.

Debatt

16.59 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvät edustajat! Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota erityisesti seuraaviin teemoihin: finanssipolitiikan toteutukseen koronapandemian aikana, matalaan korkotasoon ja velkakestävyyteen, finanssipolitiikan valvontatehtävään ja pankkien vakavaraisuussäätelyyn.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan hallituksen talouspoliittiset toimet koronakriisin aikana ovat olleet oikeansuuntaisia sekä ajoitukseltaan että mitoitukseltaan. Finanssipolitiikka on asiantuntijoiden mielestä kuitenkin syytä jatkossa mitoittaa suhdannetilanteeseen sopivaksi. Valiokunta pitää hyvänä hallituksen toimia koronapandemian aiheuttamien negatiivisten talous- ja työllisyysvaikutusten hillitsemiseksi. Valiokunta katsoo myös, että finanssipolitiikka tulee mitoittaa suhdannetilanteen mukaisesti ja että julkisen talouden monivuotiseen suunnitteluun tulee palata, jotta luodaan edellytykset velkasuhteen vakauttamiselle.

Seuraavaksi käsittelen matalaa korkotasoa ja velkakestävyyttä:

Tarkastusviraston raportin mukaan pitkän aikavälin velkakestävyyttä ei voi perustaa nykyisen matalan korkotason varaan, vaikka julkisen velan korkokulut ovat laskeneet jo pitkään. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan velkasuhteen vakauttamiseksi joudutaan ottamaan käyttöön sopeutustoimet, ellei konkreettisiin talouskasvua kiihdyttäviin, työllisyyttä parantaviin ja julkisen talouden tuottavuutta nostaviin rakenteellisiin uudistuksiin päästä. Koronakriisi on asiantuntijoiden mukaan hyvä osoitus tarpeesta laskea velka-astetta hyvinä aikoina. Mahdollisen uuden kriisin koittaessa on helpompi velkaantua, kun velkataso ei valmiiksi ole korkea.

Hallituksen kestävyystiekartan tavoitteena on vakauttaa velka suhteessa talouden kokoon vuosikymmenen loppuun mennessä. Valiokunta pitää tärkeänä kestävyystiekartan täsmentämistä ja kehittämistä. Valiokunnan mielestä kestävyystiekartan tulee olla konkreettinen, ja hallituksella tulee myös olla selkeä suunnitelma tulevien kriisien varalle.

Punkt i protokollet PR 135/2021 rd

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että talous- ja finanssipolitiikan suunnittelussa otetaan huomioon talouskehityksen epävarmuuteen liittyvät tekijät sekä tulevaan korkokehitykseen liittyvät riskit. Valiokunta katsoo, että erityisesti pitkän aikavälin suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota. Suuret ongelmat, kuten ilmastonmuutoksen aktiivinen torjunta ja väestön ikääntymisen aiheuttama kestävyysvaje, vaativat yli vaalikausien ulottuvia parlamentaarisia ratkaisuja.

Seuraavaksi finanssipolitiikan valvontatehtävästä: Suomessa toimii kaksi hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa arvioivaa riippumatonta tahoa, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja talouspolitiikan arviointineuvosto. Valtiontalouden tarkastusvirastolla on ollut vuodesta 2013 lähtien Euroopan talouspolitiikan koordinaation tiivistymisen myötä lakisääteinen valvontatehtävä finanssipoliittisen lain nojalla. Talouspolitiikan arviointineuvosto puolestaan perustettiin valtioneuvoston asetuksella vuonna 2014 talouspolitiikan tavoitteiden ja keinojen riippumatonta arviointia varten. Tarkastusviraston lakisääteinen finanssipolitiikan valvontatehtävä on rajatumpi kuin talouspolitiikan arviointineuvoston riippumaton talouspolitiikan arviointitehtävä. Tehtävät ovat kuitenkin osittain päällekkäiset, joten valiokunta kiinnittää huomiota asiantuntijaresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön Suomen kaltaisessa pienessä maassa.

Viimeisenä teemana käsittelen pankkien vakavaraisuussäätelyä:

Valiokunta pyrki selvittämään, mikä on EKP:n vuoden 2020 aikana antamien voitonjakosuositusten merkitys suomalaispankkien vakavaraisuudelle. Valiokunta selvitti myös, kuinka kyseistä ohjeistusta on noudatettu Suomessa. Finanssivalvonnan arvion mukaan voitonjakosuositusten noudattaminen on luonut pankeille ja yleisemmin koko rahoitusjärjestelmälle lisäpuskuria kriisitilanteen varalle.

Kaikki suomalaiset EKP:n suorassa valvonnassa olevat pankit ovat noudattaneet EKP:n antamia suosituksia. Myös pienemmät, Finanssivalvonnan valvonnassa olevat suomalaiset pankit noudattivat täysimääräisesti Finanssivalvonnan ensimmäisiä voitonjaosta pidättäytymistä koskevia suosituksia. Viimeisintä, joulukuussa 2020 annettua ja äärimmäiseen varovaisuuteen voitonjaossa kehottavaa suositusta noudattivat niin ikään kaikki suomalaiset pankit lukuun ottamatta Aktiaa ja Ålandsbanken. Valiokunta on kuullut molempien pankkien edustajia niiden päätöksestä olla noudattamatta joulukuussa 2020 annettua suositusta. Merkittävänä tekijänä näiden pankkien päätöksen taustalla on se, että kummallekin pankille on tärkeää olla luotettava osingonmaksaja ja kiinnostava sijoituskohde myös tulevaisuudessa.

Valiokunta pitää periaatteellisesta näkökulmasta ongelmallisena ja valvontajärjestelmän uskottavuutta heikentävänä sitä, että valvontaviranomaisen antamaa suositusta ei noudateta. Valvontajärjestelmän toimivuutta ja periaatteita tulee valiokunnan mielestä tarkastella huolellisesti. Tulee selvittää, pitäisikö annettujen suositusten olla sitovia ja missä määrin pankkikohtaista harkintaa, jossa huomioidaan pankin vakavaraisuus, voitaisiin ottaa huomioon suositusten antamisessa.

Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 135/2021 rd

17.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Outi Alanko-Kahiluodolle mietinnön esittelystä. Nostan tässä omassa puheenvuorossani muutaman mielestäni tärkeän havainnon raportista ja valiokunnan mietinnöstä.

Suomi on pärjännyt koronakriisin aikana kansainvälisesti erittäin hyvin myös talouden mittareilla tarkasteltuna, ja raportissa arvioidaan hallituksen talouspoliittiset toimet oikea-aikaisiksi ja perustelluiksi. Raportissa todetaan, että Suomen julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee koronakriisin takia huomattavasti mutta muihin EU-maihin suhteutettuna velkasuhde on lähellä EU:n keskitasoa. Raportissa todetaan, ettei näköpiirissä ole välitöntä tarvetta alentaa velkasuhdetta nopealla aikataululla, koska tämä saattaisi aiheuttaa suuria yhteiskunnallisia kustannuksia ja heikentää talouskasvua. Toisaalta se saattaa myös olla nykyisten näkymien mukaisessa korkoympäristössä velkakestävyysnäkökulmasta tarpeeton. Matalat korot vaikuttavat velkakestävyyteen siten, että julkinen talous pystyy ylläpitämään aiempaa korkeampia velkatasoja.

Näin siis tässä viraston raportissa, mutta kuultuaan asiantuntijoita valiokunta totesi, että hyvinä aikoina tulisi pyrkiä laskevaan velkasuhteeseen, jotta voidaan luoda liikkumavaraa tulevia kriisejä varten. On myös tärkeää, että talous- ja finanssipolitiikan suunnittelussa otetaan huomioon talouskehityksen epävarmuuteen liittyvät tekijät sekä tulevaan korkokehitykseen liittyvät riskit. Myös pitkän aikavälin suunnitteluun tulee kiinnittää huomiota, ja tänään täällä aiemmin keskustelussa ollut kestävä kehityksen turvaaminen ja ilmastomuutoksen aktiivinen torjunta sekä kansakunnan ikääntyminen vaativat pitkäkestoisia, yli vaalikausien ulottuvia parlamentaarisia ratkaisuja. Myös kestävä kasvun tiekarttaa on syytä tarkentaa erityisesti työllisyystoimien, julkisen talouden tehostamisen ja kasvun vauhdittamiseen tähtäävien toimien osalta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisessa tuli esille asiantuntijoiden erilainen käsitys siitä, mitä tarkastusviraston finanssipolitiikan valvontaraportissa tulisi käsitellä. Osa asiantuntijoista oli sitä mieltä, että tarkastusviraston valitsema lähestymistapa ja yleiseen talous- ja työllisyyspolitiikkaan keskittyminen on hyvä asia, ja osa puolestaan kritisoi tätä. Kriittisten näkemysten mukaan raportin tulisi nimenomaan sisältää julkista taloutta ohjaavan lainsäädännön ja siihen perustuvien tunnuslukujen ja tavoitteiden analyysiä eikä yleistä talouspoliittista arviointia. Valiokunnan mielestä on perusteltua, että tarkastusvirasto arvioi myös finanssi- ja talouspolitiikan toteutusta. Tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden arviointi on tärkeää, jotta voidaan nähdä, onko finanssipolitiikalle asetetut tavoitteet ylipäänsä mahdollista saavuttaa. Toisaalta on hyvä huomioida, että Suomessa toimii tällä hetkellä kaksi hallituksen finanssi- ja talouspolitiikkaa arvioivaa riippumatonta tahoa: tarkastusvirasto ja talouspolitiikan arviointineuvosto. Tehtävät ovat osittain päällekkäiset, joten on syytä kiinnittää huomiota asiantuntijaresurssien tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Arvoisa puhemies! Vielä pari sanaa pankkien vakavaraisuussäätelystä. Asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että pari pankkia oli jättänyt noudattamatta EKP:n joulukuussa 2020 antamaa suositusta olla jakamatta osinkoja. Pankit olivat vakavaraisia ja olivat tehneet huolellisesti uudelleenarviot ja riskiarviot ennen päätöstä osingonjaosta. Valiokunnassa heräsi kuitenkin kysymys siitä, voiko suositusten noudattamatta jättäminen heikentää valvontajärjestelmän uskottavuutta ja voiko tällainen toiminta antaa myös epätoivottavan kannustimen suuremmallekin joukolle toimijoita tulevaisuudessa poiketa suosituksista. Näihin kysymyksiin vastauksen saamiseksi valiokunta totesi mietinnössään, että nyt olisi aiheellista selvittää, pitäisikö annettujen suositusten olla sitovia ja missä määrin pankki-kohtaista harkintaa, jossa huomioidaan pankin vakavaraisuus, voitaisiin ottaa huomioon

Punkt i protokollet PR 135/2021 rd

suositusten antamisessa. Toivottavasti tämä selvitys tehdään, niin että tulevaisuudessa kaikilla on tiedossa yhteiset pelisäännöt. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände utskottets förslag till ställningstagande med anledning av berättelse B 21/2020 rd. Ärendet slutbehandlat.